

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра методики професійного навчання**

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Методичні рекомендації

щодо виконання творчих робіт здобувачами другого
(магістерського) рівня вищої освіти ООП «Інформаційно-вимірювальні технології»
спеціальності 175 «Інформаційно-вимірювальні технології»
денної та заочної форми навчання

Миколаїв
2024 рік

УДК 351.862:355.58
Ц58

Друкується за рішенням методичної комісії інженерно-енергетичного факультету
Миколаївського національного аграрного університету.
Протокол № 2 від « 01 » жовтня 2024р.

Укладач:

В.М. Курепін - доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївського національного аграрного університету

Рецензенти:

С.Ю. Ушкац - кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент,
кафедри екології та природних технологій
Національного університету кораблебудування імені
адмірала Макарова

В.С. Іваненко - головний спеціаліст відділу планування та координації
дій у надзвичайних ситуаціях Управління з питань
надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення
Миколаївської міської ради

© Миколаївський національний
аграрний університет, 2024

Зміст

Загальні положення.....	3
Мета та завдання творчої роботи.....	4
Структура творчої роботи	4
Вимоги до змісту творчої роботи	4
Правила оформлення творчої роботи	12
Загальні принципи оформлення	12
Оформлення таблиць та ілюстрацій.....	13
Написання формул	14
Посилання на використані джерела	14
Формування списку використаних джерел	15
Оформлення додатків	15
Підбір літератури та інших джерел	15
Робота з викладачем та підготовка до захисту.....	16
Захист творчої роботи	16
Тематика творчих робіт з дисципліни «Цивільний захист».....	16
Критерії оцінювання творчих робіт	19
Критерії оцінювання викладачем знань студентів при виконанні та захисті творчої роботи.....	20
Додатки.....	22

1. Загальні положення

Підготовка фахівців високого рівня потребує ґрунтовного вивчення дисципліни «Цивільний захист». Якісна дослідницька робота передбачає використання цілої сукупності специфічних прийомів, засобів та інструментів наукового аналізу, які детально розробляються у вигляді методики конкретного дослідження. Наукові студентські дослідження здійснюються шляхом виконання творчої роботи, що є важливим засобом розвитку у студентів навичок самостійної наукової творчої праці, кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Творча робота – вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, що виконується студентами вищих навчальних закладів протягом семестру з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Творча робота є закономірним підсумком теоретичної, науково-практичної роботи студента протягом певного періоду навчання. В результаті наукового дослідження студент за власним вибором поглиблює певні проблеми безпеки, які відповідають його науковим інтересам і наближають його до майбутньої практичної діяльності.

В процесі написання творчої роботи студент виявляє своє вміння відбирати, систематизувати і творчо осмислювати матеріали, працювати із спеціальною літературою, робити правильні і обґрунтовані висновки, знаходити в них головне, формулювати та логічно викладати свої думки. Оскільки творча робота є самостійною, творчою науковою працею, то вона є обов'язковою для написання всіма студентами, які вивчають дисципліну «Цивільний захист». Виконання письмової роботи сприяє поглибленому вивченню навчального предмету студентами і є однією з важливих форм перевірки їх знань.

Написання творчої роботи є завершальним етапом вивчення дисципліни «Цивільний захист». Творча робота є самостійним науково-практичним дослідженням студента, яке дає змогу викладачу оцінити якість знань студента та його вміння застосовувати їх на практиці. Для написання творчої роботи студенту необхідно вивчити законодавчі, методичні, інструктивні матеріали та літературні джерела з обраної теми.

Студенти обирають теми творчих робіт із запропонованого викладачем списку тем. Вони також можуть самостійно пропонувати чи обирати тему у межах визначеної для творчої роботи дисципліни та зазначених викладачем напрямів. Тема творчої роботи обирається на підставі вивченого матеріалу. Студент подає заяву на ім'я викладача кафедри, який викладає дисципліну «Цивільний захист» з чітко сформульованою назвою теми творчої роботи.

Роль викладача полягає у консультаціях щодо точного формулювання теми та пошуку бібліографії. Тема творчої роботи закріплюється за студентом. Зміна затвердженої теми творчої роботи допускається лише як виняток при наявності поважних причин. Творча робота має бути захищена за тиждень до початку екзаменаційно-залікової сесії. Студент здає творчу роботу викладачу у роздрукованому та електронному вигляді. На кожен письмову роботу викладач кафедри дає рецензію. Оцінювання творчої роботи відбувається у вигляді відкритого захисту роботи у присутності навчальної групи.

2. Мета та завдання творчої роботи

Мета написання творчої роботи: поглиблення теоретичних та практичних знань студентів з актуальних проблем цивільного захисту; розвиток умінь самостійного критичного опрацювання наукових джерел; формування дослідницьких умінь студентів; стимулювання студентів до самостійного наукового пошуку; розвиток вміння аналізувати передовий досвід та узагальнювати власні спостереження; формування вміння практичної реалізації результатів дослідження проблеми в самостійно виконаних розробках.

Завдання творчої роботи – навчити студентів користуватися та опрацьовувати спеціальну літературу, сприяти поглибленому засвоєнню набутих знань студентам з дисципліни «Цивільний захист», ґрунтовному вивченню законодавчих та нормативних актів з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки. Виконання творчої роботи повинно сприяти формуванню у студента навичок творчої, дослідницької роботи.

3. Структура творчої роботи

Творча робота повинна містити:

1. Титульний аркуш.
2. План.
3. Вступ.
4. Основну частину творчої роботи (кількість розділів визначає студент).
  - Розділ I. Теоретична частина;
  - Розділ II. Практична частина;
5. Висновки.
6. Список використаних джерел (не менше 15, включаючи нормативні акти).
7. Додатки (при необхідності).

Обсяг творчої роботи – 20–25 сторінок.

Відповідно орієнтовний обсяг структурних частин творчої роботи: вступ – 2–3 сторінки; розділи (оптимальна кількість – три) – по 10–11 сторінок; висновки – 2–3 сторінки.

4. Вимоги до змісту творчої роботи

Після затвердження теми творчої роботи студент за погодженням з викладачем розробляє план роботи, підбирає список літератури і опрацьовує необхідні нормативно-правові акти, а також визначає строки і складає орієнтований графік написання творчої роботи. Обов'язковим правилом вибору теми є те, що йому має передувати належна теоретична підготовка, тобто відповідне оволодіння необхідним матеріалом по предмету даного дослідження.

Творча робота повинна бути написана відповідно до плану, який розробляється студентом. При роботі над обраною темою, студенту необхідно спочатку вивчити підібрані джерела. При цьому доцільно робити виписки у вигляді цитат або вільного переказу окремих положень. Після вивчення необхідної літератури, зібравши достатній матеріал для висвітлення теми, слід приступити до його повної обробки, упорядкування, аналізу і викладу згідно зі складеним планом.

Студент повинен виразно, розбірливо, ясно, зрозуміло та логічно висловлювати свої та запозичені з використаних джерел думки. Необхідно,

щоб автор при виконанні роботи висловлював власне ставлення до описуваних подій та оцінок їх у зібраній літературі. Тобто при написанні творчої роботи потрібно уникати поверхневого висвітлення, загальних фраз, а особливо, дослівного переписування з використаних джерел. Останнє призведе до негативної оцінки роботи викладачем і повернення її на доопрацювання. В загальному, творча робота виконується акуратно, грамотно, а основні її положення та ідеї мають бути чітко і правильно сформульовані.

Структурні елементи творчої роботи повинні відповідати встановленим вимогам:

Титульний аркуш творчої роботи містить найменування міністерства, вищого навчального закладу, факультету та кафедри, де виконана робота; тему творчої роботи; прізвище, ім'я, по батькові автора; вчене звання, наукову ступінь прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника; місто і рік (додаток А).

Зміст подають на початку творчої роботи, він містить найменування усіх розділів, підрозділів та пунктів, підпунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема: вступу, розділів, підрозділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

Вступ розкриває сутність і стан творчої проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Цей етап підготовки творчої роботи надзвичайно важливий. Вступ є своєрідним показником роботи студента. Він свідчить про методологічну і методичну підготовку, вміння довести правильність вибору теми, її актуальність, чіткість формулювання завдань; тут виявляється, чи достатньо зібрано матеріалу, чи добре продуманий план. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими висвітленнями проблеми обґрунтовують актуальність та доцільність роботи.

Важливим складником вступу постає аналіз останніх досліджень і публікацій. Студент повинен простежити основні етапи у вивченні обраної проблеми з моменту її виникнення, проаналізувати, який внесок того чи іншого автора в її розробку, визначити чільні тенденції у поглядах фахівців на проблему з огляду на те, що вже зроблено науковцями. Такий підхід дає

можливість визначити актуальність обраної теми, а також дозволяє не повторювати відомі позиції, підходи.

Надаючи стислий огляд літератури з обраної теми, студент має акцентувати увагу на тих проблемах, які були розкриті, які лише згадані, а які взагалі залишилися поза увагою науковців. Обсяг вступу не дозволяє надати вичерпну картину, тому автор може зазначити, що детальніший аналіз окремих праць чи аспектів передбачений в основному тексті творчої роботи.

Актуальність теми (обґрунтування доцільності роботи). Актуальність та ступінь дослідженості проблеми розкривається шляхом стислого аналізу наукових доробок учених із даного питання і порівняння існуючих розв'язків проблеми. На основі визначених протиріч виділяється проблема, на розв'язання якої і будуть спрямовані дослідження.

Далі студент визначає, що є предметом і об'єктом його роботи. Об'єкт – це частина реальної дійсності, яка підлягає дослідженню, процес або явище, що зумовили проблемну ситуацію і стали об'єктом вивчення. *Предмет* – це те, що міститься у межах об'єкта, визначає тему роботи, саме на нього спрямовується увага дослідника. Об'єкт і предмет як наукові категорії співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага автора творчої роботи.

З огляду на вищезазначене *студент формулює тему, мету і завдання.* *Мета дослідження* (тобто чого прагне досягти студент у своїй роботі) визначається дуже стисло. Як правило, мета відображає назву теми дослідження.

Полягає у встановленні, виявленні наукових фактів, формулюванні закономірностей, обґрунтуванні найбільш ефективних шляхів навчання й виховання. Тому в ній вживаються такі терміни:

- виявити ...
- оцінити ...
- встановити ...
- дослідити...
- обґрунтувати...
- схарактеризувати ...
- проаналізувати ...

- визначити ...
- сформулювати...
- довести...
- перевірити...
- розробити... тощо.

Мета розкриває те, що автор хоче визначити при проведенні досліджень (остаточну мету): визначити залежності між чинниками; визначити зв'язки між явищами; розробити умови для усунення недоліків; розкрити можливості вдосконалення процесу; охарактеризувати обставини; простежити розвиток тощо.

Гіпотеза дослідження – це припущення, яке є відповіддю на поставлену проблему наукового дослідження. Гіпотеза передбачає шляхи розв'язання основного питання і тому вона потребує перевірки. При проведенні дослідження може перевірятись не один, а декілька варіантів припущень (гіпотез). У таких випадках існує більша вірогідність одержання позитивних результатів.

В окремих роботах гіпотеза може бути відсутня.

Після цього вказуються конкретні завдання, котрі відповідають меті. *Завдання* є частиною мети, її конкретизацією і становлять наперед визначений, запланований для практичного виконання обсяг робіт. Це послідовні етапи дослідницької роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Завдання повинні розкривати, конкретизувати мету дослідження і в загальному підсумку повинні бути адекватні цій меті. Завдання повинні відображати пункти змісту творчої роботи.

Методи дослідження. У творчій роботі подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Щоб отримати достовірні результати, рекомендується використовувати різноманітні методи. Для всебічного розкриття теми творчої роботи, студент повинен використовувати різноманітні методи дослідження. При проведенні досліджень частіше використовуються наступні методи:

- теоретичні: індукція та дедукція, аналіз і синтез; порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація, систематизація; узагальнення, формалізація, моделювання: наочно-образні, вербальні, знакові (символічні) та математичні (перфокарти, графіки) та інші моделі;

- емпіричні методи: спостереження; усне опитування: бесіда, інтерв'ю; письмове опитування: анкетування, тестування, рейтинг; експеримент, узагальнення незалежних характеристик, аналіз документів і продуктів діяльності.

Наводимо найбільш загальні методи, які доцільно використати при написанні творчої роботи.

Спостереження – це систематичне цілеспрямоване, спеціально організоване сприймання предметів і явищ об'єктивної дійсності, які виступають об'єктами дослідження. Як метод наукового пізнання спостереження дає можливість одержувати первинну інформацію у вигляді сукупності емпіричних тверджень, що стає основою попередньої схематизації об'єктів реальності, роблячи їх вихідними об'єктами наукового дослідження. Педагогічне спостереження може проводитися в умовах природних і експериментальних. Спостереження в експериментальних умовах є глибшим щодо повноти вивчення явища чи процесу. Для досягнення своєї мети спостереження повинно відповідати таким вимогам:

- навмисності (спостереження проводиться для вирішення певного чітко визначеного завдання);
- планомірності (відбувається за планом, складеним відповідно до мети спостереження);
- цілеспрямованості (спостерігають лише ті аспекти явища, які цікавлять дослідника);
- активності (дослідник активно вишукує потрібні об'єкти, явища);
- систематичності (спостереження проводиться безперервно або за визначеною системою).

Важливою умовою наукового дослідження повинна бути його об'єктивність, тобто можливість контролю шляхом або повторного спостереження, або застосування інших методів дослідження (наприклад, експерименту).

У наступному спостереженні важливу роль відіграють попередні знання, гіпотези, наявні прилади, задум і методичний досвід дослідника.

Порівняння – це процес зіставлення предметів або явищ дійсності з метою встановлення схожості чи відмінності між ними, а також знаходження

загального, що може бути властивим двом чи кільком об'єктам дослідження. Метод порівняння буде плідним, якщо дотримуватися таких вимог:

- порівнюватись можуть тільки такі явища, між якими може існувати певна об'єктивна спільність;
- порівняння повинно здійснюватись за найбільш важливими, суттєвими (щодо конкретного завдання) ознаками.

За допомогою порівняння інформацію про об'єкт можна одержати двома шляхами:

- здійснення безпосереднього порівняння (первинна інформація);
- опрацювання первинних даних (вторинна або похідна інформація).

Вимірювання – це пізнавальна процедура, пов'язана з визначенням числового значення певної величини за допомогою одиниці вимірювання. Вимірювання ґрунтується на порівнянні однакових властивостей матеріальних об'єктів. Властивості, для яких при кількісному порівнянні застосовують фізичні методи, називають фізичними величинами. Фізична величина – це властивість, загальна у якісному відношенні для багатьох фізичних об'єктів, але у кількісному – індивідуальна для кожного об'єкта, наприклад, довжина, маса, електропровідність тощо. Але запах або смак не можуть бути фізичними величинами, тому що вони встановлюються на основі суб'єктивних відчуттів.

Об'єкти вимірювання – це все те, що підлягає вимірюванню (розміри, маса, час, швидкість, тиск, температура, успішність тощо). Вимірювальний засіб – це те, за допомогою чого здійснюють вимірювання (вимірювальний інструмент, прилад або вимірювальна система). Вимірювальний засіб і прийоми його застосування у сукупності формують метод вимірювання.

Експеримент – це такий метод вивчення об'єкта, коли дослідник активно і цілеспрямовано впливає на нього шляхом створення штучних умов чи застосування звичайних умов, необхідних для виявлення відповідних властивостей. У методологічному відношенні експеримент передбачає перехід дослідника від пасивного до активного способу діяльності. Експеримент проводять у таких випадках:

- за необхідності відкрити в об'єкта раніше невідомі властивості;
- при перевірці правильності теоретичних побудов;

- під час демонстрації явища. За умовами проведення розрізняють лабораторний і природний експеримент.

Лабораторний експеримент проводиться в штучних умовах, де експериментатор має можливість доцільно добирати параметри, штучно створювати такі умови, які б забезпечували наукову чистоту експерименту і оптимальне просування дослідника до істини. Лабораторний експеримент дозволяє контролювати умови, які впливають на перебіг досліджуваних процесів і точно враховувати результати цих впливів. Природний експеримент здійснюється у звичайній, «природній» обстановці, в якій відбувається перебіг досліджуваних процесів.

Складники експерименту: виділення об'єкта дослідження, створення необхідних умов (зокрема й усунення всіх факторів, що можуть заважати), матеріальні впливи на об'єкт або умови, акти спостереження чи вимірювання із застосуванням відповідних засобів. Від такого експерименту слід відрізнити просте спостереження без активного впливу на досліджуваний об'єкт.

Переваги експериментального вивчення об'єкта порівняно із спостереженням полягають у наступному:

- під час експерименту можна вивчати явище «у чистому вигляді», усунувши побічні фактори, які приховують основний процес;
- в експериментальних умовах можна досліджувати властивості об'єктів;
- повторюваність експерименту, тобто можливість проводити випробування стільки разів, скільки необхідно.

Абстрагування (від лат. терміна *abstrahere*, що означає відволікання) - це уявне відсторонення від неістотних, другорядних ознак предметів і явищ, зв'язків і відношень між ними та виокремлення декількох аспектів, які цікавлять дослідника.

Процес абстрагування містить два етапи.

Перший етап - виділення найважливішого в явищах і встановлення незалежності або дещо слабкої залежності досліджуваних явищ від певних факторів (якщо об'єкт А не залежить безпосередньо від фактора Б, то можна відволіктися від останнього як несуттєвого).

Другий етап - реалізація можливостей абстрагування, коли один об'єкт замінюється іншим, простішим, який виступає «моделлю» першого.

Абстрагування може застосовуватись до реальних і абстрактних об'єктів (таких, що вже пройшли абстрагування). Багатоступінчасте абстрагування зумовлює до абстракцій зростаючого ступеня узагальнення.

Існують такі види абстракції:

- ототожнення - утворення понять шляхом об'єднання предметів, пов'язаних відношеннями типу рівності в особливий клас (відволікання від деяких індивідуальних властивостей предметів);

- ізолювання – виділення властивостей та відношень, нерозривно пов'язаних з предметами, і позначення їх певними назвами, що надає абстракціям статус самостійних предметів;

– «надійність», «технологічність» (відмінність між двома першими абстракціями полягає у тому, що в першому випадку ізолюється комплекс властивостей об'єкта, натомість у другому – єдина його властивість);

- конструктивізація - відволікання від невизначеності меж реальних об'єктів (зупиняється безперервний рух тощо);

- актуальної нескінченності - відволікання від незавершеності (й завершеності) процесу утворення нескінченної множини, від неможливості задати її повним переліком всіх елементів (така множина розглядається як існуюча);

- потенційної здійсненності - відволікання від реальних меж людських можливостей, зумовлених обмеженістю тривалості життя за часом та у просторі, нескінченність виступає вже як потенційно здійснена.

Аналіз і синтез - у найзагальнішому значенні постають двома взаємопов'язаними процесами уявного чи фактичного розкладання цілого на складники і об'єднання окремих частин у ціле. Аналіз і синтез - взаємозумовлені логічні методи наукового дослідження, що виникли на основі практичної діяльності людей, їхнього досвіду.

Аналіз (від грец. - розкладання) - метод пізнання, який дозволяє розчленувати предмети дослідження на складники (звичайні елементи об'єкта чи його властивості й відношення).

Синтез (від грец. - об'єднання), на противагу аналізу, дає можливість з'єднувати окремі частини чи сторони об'єкта в єдине ціле.

Аналіз і синтез бувають:

- прями́й або емпіричний (застосовується для виділення окремих частин об'єкта, знаходження його властивостей, найпростіших вимірювань);

- зворотний або елементарно-теоретичний (базується на деяких теоретичних міркуваннях причинно-наслідкового зв'язку різних явищ або дії якої-небудь закономірності: при цьому виділяються і з'єднуються явища, які можна вважати суттєвими, а другорядними знехтувати);

- структурно-генетичний (вимагає виокремлення в складному явищі таких елементів, які чинять вирішальний вплив на всі інші складники об'єкта).

Індукція і дедукція. Справжня наука можлива лише на основі абстрактного мислення, послідовних міркувань дослідника у вигляді суджень і висновків. У наукових судженнях встановлюються зв'язки між предметами чи явищами або між їхніми певними ознаками.

Індукція (від лат. - наведення) - умовивід від часткового до загального, від окремих фактів до узагальнень, коли на основі знань про частини предметів класу робиться висновок про клас загалом.

Зазвичай виокремлюють три основні види індуктивних умовиводів:

- повну індукцію;
- популярну індукцію (просте перерахування);
- наукову індукцію.

Дедукція (від лат. - виведення) - це умовивід, у якому висновок про деякий елемент множини робиться на основі знання про загальні властивості всієї множини. Дедуктивним вважається будь-який вивід взагалі.

Моделювання - непрямий, опосередкований метод наукового дослідження об'єктів пізнання (безпосереднє вивчення яких неможливе, ускладнене чи недоцільне), який ґрунтується на застосуванні моделі як засобу дослідження. Суть моделювання полягає в заміщенні досліджуваного об'єкта іншим, спеціально для цього створеним.

Ідеалізація - розумова дія, пов'язана з утворенням понять про об'єкти, принципово нездійсненні у досліді та дійсності. Ідеалізовані об'єкти вважаються граничними випадками тих або інших реальних об'єктів і обираються як засіб їх наукового аналізу, як основа для побудови теорії цих реальних об'єктів.

Мета ідеалізації як методу пізнання - позбавити реальні об'єкти деяких притаманних їм властивостей і надати їм (уявно) певних нереальних і ознак гіпотетичних властивостей. Досягнення такої мети здійснюється:

- багатоступінчастим абстрагуванням (наприклад, абстрагування від товщини приводить до поняття «товщини»);
  - уявним переходом до граничного випадку у розвитку якої-небудь властивості (наприклад, з уявою «абсолютно твердого тіла»);
  - простим абстрагуванням (наприклад, нестискуваність рідини).
- Будь-яка ідеалізація правомірна лише у певних межах.

Формалізація (від лат. означає складний за формою) - метод пізнання різноманітних об'єктів шляхом відображення їхньої структури у знаковій формі за допомогою штучних мов (наприклад, мовами математики, хімії, програмування). У процесі формалізації всі змістові терміни замінюють символами, а змістові твердження - відповідними послідовностями символів або формулами.

Серед великої різноманітності загальнонаукових методів окремо виділяють історичний і логічний методи дослідження, які дозволяють подумки відтворити досліджуваний об'єкт у всій його об'єктивній конкретності, уявити і зрозуміти його в розвитку.

Часткові (спеціальні) методи застосовуються тільки в одній певній науці або під час дослідження деяких конкретних явищ. Тому вони мають назви відповідних наук: психологічні, педагогічні, соціологічні тощо.

Отже, композиційно вступна частина творчої роботи повинна обов'язково складатися з таких складників:

- актуальність теми;
- аналіз останніх досліджень і публікацій;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- мета і завдання дослідження;
- гіпотеза дослідження;
- методи дослідження;
- інформаційна база дослідження;
- практичне значення роботи.

Вступ має бути чітким, лаконічним. Його остаточне написання студент здійснює після завершення всієї роботи, коли у автора складеться цілісна картина всього того, що стосується змісту, джерельної бази, глибини історіографічного висвітлення питань.

Основна частина складається з розділів і підрозділів (пунктів і підпунктів), де висвітленні теоретичні та практичні аспекти з розкриттям зміст дослідження. Ця частина роботи за обсягом є найбільша. Кожний розділ починають з нової сторінки. В ній розкриваються послідовно всі питання за планом. Досвід організації роботи над виконанням індивідуального завдання показує, що доцільніше працювати за т.зв. складним планом. Треба врахувати: зміст розділів основної частини має відповідати темі роботи, повністю її розкривати, але назви розділів не повинні дублювати назви теми творчої роботи.

Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладом результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

Перший розділ – загальнотеоретичний, присвячується, як правило, теоретичному обґрунтуванню питання. Назва розділу має відображати сутність проблеми. Не допускається називати його загальним визначенням «Теоретична частина», «Теоретичний розділ», «Теоретичне обґрунтування» тощо. Він як звично повинен містити 2-3 підрозділи.

Невід'ємною частиною першого розділу є огляд та аналіз наукових джерел з досліджуваного питання. В огляді літератури окреслюють основні етапи розвитку наукової думки з даної проблеми стисло, в аналітичному плані, критично висвітлюють роботи попередників, їх різні погляди, називають ті питання, що залишились невирішеними і визначають таким чином місце творчої роботи у розв'язанні проблеми.

В даному розділі слід розкрити загальнотеоретичні питання стосовно предмета дослідження, навести його загальну характеристику, визначити його роль і місце у питанні, яке досліджується. Автору роботи слід висвітлити різноманітні принципи та методи оцінки предмета дослідження, а також розглянути законодавчі та нормативні акти за темою творчої роботи.

Багато завершити огляд літератури коротким резюме щодо необхідності проведення досліджень у даній галузі.

Другий розділ – практичний, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, розробляють загальну методика проведення емпіричного дослідження, наводять методи, методики дослідження описуючи, які шкали цих методик спрямовані на прогнозування відповідних діагностичних вимірів досліджуваної проблеми. Містить опис виконаного дослідницького завдання та розробки навчально-методичних матеріалів, описання методик та практики роботи з проблеми, що досліджується творчою роботою.

Не допускається називати розділ «Практична частина», «Експериментальна частина». Доцільно називати розділ «Емпіричне вивчення...». У розділі описуються результати спостережень, методик визначення прогностичних критеріїв, результати анкетувань, бесід тощо.

Проводиться їх аналіз, узагальнюються дані, визначаються певні групи даних, тенденції, робляться практичні висновки і рекомендації. У підрозділах розкривають практичні аспекти об'єкта дослідження. Доцільно висвітлити питання предмета дослідження з критичної точки зору відповідно до вимог діючого законодавства та виявити не вирішені проблеми, які потребують розв'язання в теоретичному та прикладному планах. Студент повинен навести результати ґрунтовного дослідження по темі, яку було вибрано, обґрунтувати і характеризувати пропозиції автора щодо удосконалення об'єкта дослідження.

В даному розділі на підставі виконаних теоретичних досліджень, узагальнень та висновків на об'єкті дослідження формулюються та обґрунтовуються конкретні пропозиції з подальшого підвищення ефективності та виправлення помилок у питаннях, які розглядаються. Автор роботи обґрунтовує пропозиції, спрямовані на досягнення мети, поставленої у вступі. Характер і зміст заходів, що пропонуються, повинні базуватися на аналізі, проведеному в основній частині роботи.

Розділи повинні бути максимально насичені фактичною інформацією, що відображають певні аспекти діяльності об'єкта дослідження. Кожен розділ необхідно завершувати лаконічними висновками, що логічно узагальнюють викладене. При цьому потрібно пам'ятати, що дослівне запозичення чужого тексту, яке не супроводжується посиланням на джерело,

називається плагіатом і суворо карається в науковому середовищі. На основі висновків до розділів формується загальний висновок до творчої роботи. Як правило, другий розділ творчої роботи містить 2-3 підрозділи.

Студент повинен висвітлити те нове, що він вносить у розробку проблеми, порівняти його із даними інших дослідників та практиків. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором.

Висновки є основним підсумком часткових узагальнень, зроблених у розділах (підрозділах) роботи. Особливо важливо, щоб на ті завдання, які були визначені студентом у вступній частині, були дані аргументовані відповіді, а мета, яку ставив перед собою автор, знайшла свою реалізацію у формі конкретних практичних рекомендацій.

У висновках викладають найбільш важливі наукові та практичні результати, одержані в процесі дослідження, яке проводилося при написанні творчої роботи та значення для науки і практики проблеми, висвітленої у творчій роботі. У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, викласти рекомендації щодо удосконалення правового регулювання досліджуваного інституту. У висновках розкриваються методи вирішення наукової проблеми.

У першому пункті висновків коротко оцінюють стан вивчення проблеми (задачі). Далі викладаються результати дослідження, які базуються на висновках до кожного розділу. Найзручніше формулювати висновки у відповідності з поставленими завданнями. У висновках необхідно наголосити на ефективності пропонованих у творчій роботі ідей, викласти рекомендації щодо їх використання.

5. Правила оформлення творчої роботи

5.1 Загальні принципи оформлення

Як правило, творча робота спочатку виконується у чорновому варіанті. Лише після узгодження з викладачем дискусійних і сумнівних моментів, врахування зауважень і усунення недоліків, удосконалення структури викладу матеріалу приступають до чистового варіанту. Чистовий варіант творчої роботи потрібно акуратно підшити у папку.

Творча робота виконується лише державною (українською) мовою. Творча робота виконується на стандартному папері формату А4 (210×297

мм) білого кольору. При наборі використовують шрифт Times New Roman 14 з міжрядковим інтервалом 1,5. Текст необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 25 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм.

Обсяг основного тексту творчої роботи повинен становити не менше 25 та не більше 30 сторінок (без врахування таблиць та рисунків). Кількість використаних джерел у творчій роботі повинна складати не менше 10 найменувань. У викладі матеріалу важливо дотримуватись принципу пропорційності, який полягає у дотриманні пропорцій між обсягами окремих частин роботи. При цьому на вступ відводиться 3–4 сторінки, на основну частину роботи 20–23 сторінок, на титульний лист і зміст роботи – по одній сторінці, висновки та пропозиції – 2 сторінки.

Заголовки структурних частин творчої роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» (14 шрифт, жирно) пишуть великими літерами симетрично до тексту. Заголовки параграфів друкують маленькими літерами з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Всі сторінки творчої роботи повинні бути пронумеровані арабськими цифрами без знака № зверху посередині. Першою сторінкою творчої роботи є титульний лист, який включають до загальної нумерації сторінок. На ньому номер сторінки не ставлять. На другій сторінці розміщують зміст творчої роботи (взірцем може, слугувати зміст, наведений у додатку Б). Зверху потрібно написати: ЗМІСТ. Із 3 сторінки розпочинається виклад тексту роботи.

Кожний розділ пишуть з нової сторінки і обов'язково вказують його найменування (виділяють заголовком). Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Параграфи нумерують у межах кожного розділу. Номер параграфу складається з номера розділу і порядкового номера параграфу, між якими ставлять крапку. В кінці номера параграфу повинна стояти крапка, наприклад: «2.1» (перший параграф другого розділу). Далі у тому ж рядку друкують заголовок параграфу (додаток В).

Всі аркуші, на яких розміщені такі структурні частини творчої роботи як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки нумерують

звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати «1. ВСТУП» або «4. ВИСНОВКИ».

5.2 Оформлення таблиць та ілюстрацій

Для аналізу необхідно використовувати таблиці та ілюстрації: схеми, графіки, діаграми тощо. Цифровий матеріал, як правило, оформляють у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. В дужках над змістом таблиці вказують одиниці виміру. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких (якщо вони складають одне речення із заголовком) і з великих (якщо вони є самостійними). Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 2.5» (п'ята таблиця другого розділу). При переносі частини таблиці на інший аркуш слово «Таблиця» і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть «продовження таблиці» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження таблиці 2.5». Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Примітки до таблиць (як і до тексту), в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах одної сторінки. Якщо на одному аркуші є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Якщо приміток на одному аркуші є кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад: Примітки:

1. ...

2. ...

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу (за винятком ілюстрацій, поданих у додатках). Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад, Рис. 1.1 (перший рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують

послідовно під ілюстрацією. Якщо у роботі подано ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Посилання на таблиці та ілюстрації не варто оформляти як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається матеріал, пов'язаний з таблицею чи ілюстрацією, на якому необхідно зосередити увагу читача, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках «(табл. 2.5)» або зворот типу: «... як це видно з рис. 1.1». (Взірці оформлення таблиць, рисунків наведено у додатках Г, Д).

5.3. Написання формул

При необхідності використовують формули. Їх виділяють з тексту вільними рядками. Над і під кожною формулою потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння чи формула не вміщаються в одному рядку, їх слід перенести після знака рівності (=) або після інших розділових знаків (+, -, :, ×). Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів подають безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка, який починають зі слова «де» без двокрапки.

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання у наступному тексті. Формули у творчій роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (2.3) (третя формула другого розділу) (додаток Е).

5.4. Посилання на використані джерела

При написанні творчої роботи студент повинен робити посилання на використані літературні джерела. Посилання робляться тоді, коли в тексті використовують цитати чи вислови, переповідається своїми словами думка того чи іншого автора, наводяться цифри і факти, використовуються таблиці

або ілюстрації з певного джерела тощо. Вони дають необхідну інформацію щодо процитованого матеріалу, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, а також дають змогу відшукати документи і перевірити їх достовірність.

Загальні вимоги до цитування:

- текст цитати береться в лапки і наводиться дослівно;
- цитування повинно бути повним (у випадку пропуску слів в цитаті ставляться три крапки), без перекручень думок автора;
- кожна цитата повинна мати посилання на джерело;
- при непрямому цитуванні слід також посилатись на джерело, а думка автора повинна передаватись максимально точно.

Посилання в тексті творчої роботи роблять згідно їх переліку у квадратних дужках, наприклад [2, с. 25], де перша цифра – номер джерела у списку використаних джерел, друга – сторінка, з якої взята цитата. Якщо посилання робиться лише на джерело (без використання цитати), – у квадратних дужках вказується тільки одна цифра, яка відображає порядковий номер джерела у списку використаних джерел, наприклад [25].

Посилатися слід на останні видання публікації.

Приклад.

Цитата в тексті: Економісти Е.С. Хандріксен та М.Ф. Ван Бреда зазначають, що «витрати є несприятливим рухом ресурсів, який зменшує прибуток фірми. Проте не кожен несприятливий рух є витратами. Більше того, витрати – це використання або споживання товарів і послуг у процесі отримання доходу» [26, с. 243].

Відповідне джерело у переліку посилань:

26. Хандріксен Е.С., Ван Бреда М.Ф. Теорія бухгалтерського обліку / гл. ред. Я.В. Соколов. М. : Фінанси і статистика, 2009. 576 с.

На всі ілюстрації, формули та таблиці у роботі повинні бути посилання в тексті. Посилання на них вказують порядковим номером. Наприклад:

- ілюстрації – «рис. 1.1»;
- «... у формулі 2.5»;
- «...в табл. 2.5».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації пишуть скорочено слово «дивись», наприклад: «(табл. 3.2)». При цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено.

Посилаючись на джерело, слід мати на увазі, що кількість посилань має бути оптимальною, тобто не надто надмірною чи мізерною.

5.5. Формування списку використаних джерел

Список використаних джерел розміщують після висновків. У списку повинні наводитись лише ті джерела, які дійсно використовувалися автором при написанні творчої роботи.

Список використаних джерел формується одним в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Слід наголосити, що назва джерел подається тією мовою, якою вони видані. Не потрібно перекладати їх на українську.

Приклад оформлення списку використаних джерел наведено в додатку Ж.

Бібліографічний опис (додаток И) джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи, міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць.

5.6. Оформлення додатків

Додатки оформляються як продовження творчої роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

Додаток повинен мати заголовок. Він пишеться угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої пишуть (друкують) слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

Позначаючи послідовно додатки великими літерами української абетки із нумерації слід виключити літери Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, Додаток А, Додаток Б.

При оформленні додатків окремою частиною на окремому аркуші пишуть (друкують) великими літерами слово «ДОДАТКИ».

6. Підбір літератури та інших джерел

Роботу над творчою роботою потрібно починати з ознайомлення з аналогами, зі збору інформації по виробу, який доведеться розробляти. На цьому етапі передбачається зібрати і проаналізувати всю інформацію, яка відноситься до творчої роботи.

Керуючись проблемами обраної теми дослідження, студент самостійно підбирає необхідну літературу. Джерелом інформації можуть бути всі відомі видання. Робота над пошуком необхідної літератури починається насамперед з огляду систематичних та алфавітних каталогів наукових бібліотек. Основну увагу студент повинен акцентувати на монографічній літературі, наукових статтях та тезах. При цьому він має виділити наукові праці тих вітчизняних і зарубіжних авторів, які працюють (працювали) над науковими проблемами, пов'язаними з темою творчої роботи.

Також студент обов'язково знайомиться з журнальними та газетними публікаціями останніх 2-3 років. Рекомендуємо опрацювати такі періодичні видання:

– «Охорона праці і пожежна безпека», «Охорона праці», «Праця і зарплата», «Бухгалтерський облік і аудит», «Безпека життєдіяльності», «Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України», «Інформаційний бюлетень з охорони праці», «Кадри і зарплата», «Економіст», «Людина і праця», «Роботодавець», «Соціальний захист», «Україна: аспекти праці». Вся зібрана інформація систематизується.

7. Робота з викладачем та підготовка до захисту

Перш за все студентів слід уважно вислухати рецензію викладача на творчу роботу, в якій вказані як позитивні її сторони, так і недоліки. Щодо зауважень викладача необхідно:

- на висвітлені питання дати відповіді;
- на питання, які висвітлені неповно, підготувати доповнення;
- на питання, які висвітлені неправильно, підготувати правильні відповіді.

У разі визнання творчої роботи незадовільною, треба написати нову роботу з цієї ж теми з урахуванням зауважень викладача.

8. Захист творчої роботи

Захист творчих робіт відбувається у дні та години, вказані у графіку захисту творчих робіт або відповідно до розкладу занять.

Під час захисту студент коротко висловлює зміст роботи, відповідає на запитання викладача та зауваження, висловлені у рецензії.

Оцінка за творчу роботу залежить від повноти, викладу теми правильності висвітлення питань, рівня використання теоретичного, методологічного та фактологічного матеріалу; належного оформлення та рівня захисту роботи.

9. Тематика творчих робіт з дисципліни «Цивільний захист»

1. Вплив електростанцій на довкілля за нормальної експлуатації та у разі аварії.

2. Особливості розрахунку зон захисту тросових блискавковідводів.

3. Підготовка майбутніх агроінженерів до міжкультурної комунікації як запорука уникнення надзвичайних ситуацій.

4. Підготовка майбутніх інженерів-енергетиків до міжкультурної комунікації як запорука уникнення надзвичайних ситуацій.

5. Концепція організації надання медичної допомоги населенню за умов надзвичайної ситуації.

6. Розробка, використання та забезпечення вдосконалення методів і засобів надання термінової медичної допомоги і лікування постраждалого населення з урахуванням характеру надзвичайної ситуації.

7. Роль і місце захисту населення відповідно до Кодексу цивільного захисту України.

8. Інформування населення м. Миколаєва (районів) про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах.

9. Питання правового регулювання цивільного захисту у Кодексі цивільного захисту України.

10. Захисні споруди цивільного захисту. Організація укриття населення м. Миколаєва (району) в захисних спорудах.

11. Інженерний захист населення в захисних спорудах населеного пункту.

12. Організація цивільного захисту на об'єктах господарської діяльності.
13. Розробка та створення систем регіонального моніторингу надзвичайних ситуацій техногенного й природного характеру.
14. Удосконалення існуючих та створення нових методів прогнозів і попередження надзвичайних ситуацій техногенного й природного характеру, небезпечних природних явищ.
15. Розробка математичних моделей надзвичайних ситуацій, створення оптимальних алгоритмів ліквідації наслідків аварій та катастроф.
16. Оптимізація існуючих та розробка нових методів прогнозів і оцінка збитків, в тому числі матеріального внаслідок аварій, катастроф і надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціального та воєнного характеру.
17. Розробка та створення біотехнічних систем, запобігання й ліквідація наслідків аварійних і надзвичайних ситуацій на транспортних засобах та об'єктах підвищеної небезпечності.
18. Роль цивільного захисту в системі національної безпеки України.
19. Проблемні питання щодо створення системи управління єдиної державної системи цивільного захисту.
20. Єдина державна система цивільного захисту в умовах реалізації завдань децентралізації влади.
21. Світовий досвід створення систем оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації.
22. Цивільний захист як чинник забезпечення національної безпеки в екологічній сфері.
23. Місцева політика в управлінні безпековим середовищем життєдіяльності людей.
24. Сучасні інфокомунікаційні технології у питаннях моніторингу та оповіщення про загрозу та/або виникнення надзвичайних ситуацій.
25. Особливості пристосування підземного простору міста для захисту населення.
26. Забезпечення безпечної евакуації людей з приміщень торговельно-розважального центру.
27. Розробка алгоритму моніторингу попередніх факторів надзвичайних ситуацій на міських потенційно-небезпечних об'єктах.

28. Підвищення якості навчання керівного складу та фахівців підприємств, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

29. Застосування консультаційних пунктів при житлово - експлуатаційних організаціях, сільських (селищних) радах в інформуванні громадян про стан захисту населення і територій від НС, а також про заходи, що вживаються для забезпечення їх безпеки та практичні рекомендації до дій в екстремальних умовах.

30. Аналіз впливу на студентів закладів вищої освіти відвідування експозиційно-виставкового центру головного управління ДСНС України у Миколаївській області та пожежно-рятувальних підрозділів.

31. Основні проблеми викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» у закладах вищої освіти.

32. Вплив інформаційно-довідкових куточків з питань цивільного захисту, природної, техногенної та пожежної небезпеки на студентів закладів вищої освіти з безпеки життєдіяльності та цивільного захисту.

33. Аналіз та проблемні питання проведення в професійно-технічних навчальних закладах, закладах вищої освіти позаурочних заходів з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

34. Роль ЗМІ щодо спрямованості на виховання громадської свідомості щодо власної та колективної безпеки, безпеки життєдіяльності учнів професійно-технічних навчальних закладів і студентів закладів вищої освіти.

35. Аналіз діяльності ЗМІ України з діяльністю закордонних ЗМІ щодо власної та колективної безпеки, безпеки життєдіяльності громадян країни.

36. Аналіз діяльності ЗМІ України з діяльністю закордонних ЗМІ щодо оперативності, достовірності та своєчасності інформування громадян про стан захисту населення і територій від НС, а також про заходи, що вживаються для забезпечення їх безпеки та практичних рекомендацій до дій в екстремальних умовах.

37. Проблемні питання з організації та проведення об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту на підприємствах, установах та організаціях.

38. Переваги альтернативних поновлювальних джерел енергії в АПК в питаннях безпеки їх використання.

39. Технічні рішення зниження питомої і технологічної матеріаломісткості рухомих та електростатичних електромашин.
40. Удосконалення та дослідження спеціальних технічних машин і трансформаторів та вплив їх на навколишнє природне середовище.
41. Проблемні питання захисту населення в умовах проведення антитерористичної операції.
42. Безпека використання новітніх освітлювальних приладів у виробничому середовищі.
43. Аналіз функціонування цивільного захисту в умовах антитерористичної операції.
44. Оцінка стійкості роботи сучасних технологічних комплексів, оснащених системами автоматизованого управління, до впливу вражаючих факторів зброї масового ураження.
45. Екологічні проблеми глобального характеру та їх вплив на виробничу діяльність суб'єктів господарювання.
46. Оцінка впливу електромагнітного імпульсу (ЕМІ) ядерного вибуху на елементи складних систем автоматизованого управління технологічними комплексами та заходи захисту.
47. Вплив електромагнітного імпульсу ядерного вибуху на елементи виробництва та заходи захисту.
48. Дослідження стійкості роботи у надзвичайних ситуаціях підприємств електротехнічної та світлотехнічної галузі.
49. Організація цивільного захисту об'єднаної територіальної громади.
50. Стан нормативно-правової бази у сфері протипожежного забезпечення в умовах надзвичайних ситуацій.
51. Аналіз та характеристика заходів щодо захисту жінок та дітей відповідно до Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів.
52. Аналіз та характеристика головних аспектів гуманного поводження з особами, які не беруть активної участі у бойових діях, відповідно до Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів не міжнародного характеру.

53. Аналіз головних обов'язків сторін конфлікту відповідно до положень Конвенції про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі.

54. Система організаційно-технічних заходів із забезпечення пожежної безпеки на об'єктах господарювання.

55. Хвороби та шкідники сільськогосподарських культур, превентивні заходи щодо зниження масштабів ураження.

10. Критерії оцінювання творчих робіт

Підсумкову оцінку творчої роботи визначає викладач кафедри, який викладає дану дисципліну.

Творча робота не допускається до захисту і повертається на доопрацювання, якщо:

- роботу написано на тему, що не включена до переліку тем творчих робіт з даної дисципліни або не погоджена з викладачем;
- роботу виконано не самостійно;
- структура і логіка побудови плану роботи не відповідає вимогам та темі творчої роботи;
- творчу роботу не зброшуровано (тобто аркуші не скріплені).

У процесі оцінювання враховується низка важливих показників якості творчої роботи, а саме:

- чіткість формулювання мети і завдання творчої роботи, складність досліджуваних у роботі проблем, відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням;
- якість і глибина теоретико-методологічного аналізу проблеми; широта й адекватність методологічного апарату; якість критичного огляду літературних джерел, наявність наукової полеміки, посилань на літературні джерела та визначення власної думки студента-автора творчої роботи;
- системність і глибина аналізу статистичних та фактичних матеріалів, наявність і переконливість узагальнень і висновків з аналізу, наявність і якість ілюстративних матеріалів у тексті роботи, використання різних методів, соціологічних та інших досліджень;
- наявність та логічний зв'язок заходів, що пропонуються для вирішення проблеми, що досліджується у роботі, з проведеним у роботі аналізом

фактичних та статистичних матеріалів, їх актуальність, реальність та економіко-соціальна обґрунтованість, наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;

– володіння культурою презентації, вміння стисло (в межах регламенту), послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження, здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди; повнота і ґрунтовність відповідей на запитання викладача, що приймає захист творчої роботи.

10.1. Критерії оцінювання викладачем знань студентів при виконанні та захисті творчої роботи

1. Текст творчої роботи	
1.1	Загальні вимоги до тексту творчої роботи:
1.1.1	Наявність та чіткість формування мети і завдання творчої роботи, обґрунтованість актуальності теми, повнота і відповідність висновків змісту творчої роботи.
1.1.2	Відповідність логічної побудови роботи назві теми, а також поставленим цілям і завданням, пропорційність структури роботи.
1.1.3	Правильність оформлення списку літератури (порядок розміщення, повнота, сучасність, відсутність помилок).
1.1.4	Наявність, якість ілюстративних матеріалів (рисуноків, схем, діаграм, графіків, таблиць) у тексті роботи та відповідність їх оформлення встановленим критеріям (вимогам).
1.1.5	Правильність оформлення творчої роботи (нумерація сторінок, оформлення титульного аркуша, дотримання вимог до розміру полів, шрифту, міжрядкового інтервалу та інше), відсутність редакційних помилок.
1.2	Вимоги до змісту творчої роботи:
1.2.1	Якість і глибина теоретико-методологічного аналізу проблеми. Наявність та якість критичного огляду літературних джерел. Наявність наукової полеміки. Етика цитування (наявність посилань на літературні джерела). Самостійність суджень і викладу матеріалу (наявність формулювання власної думки студента – автора творчої роботи).
1.2.2	Наявність, системність і глибина аналізу сучасного стану обліку за фактичними даними об'єкта дослідження за темою творчої роботи.
1.2.3	Структурованість і логічність викладу матеріалу у структурних частинах творчої роботи.

1.2.4	Відповідність висвітлення практичних ситуацій у роботі даним об'єкта дослідження наведених у додатках.
2. Захист творчої роботи (доповідь)	
2.1	Володіння культурою презентації (вільне володіння текстом доповіді, наявність в структурі доповіді всіх належних елементів: вітання, представлення, обґрунтування актуальності, мети, завдань творчої роботи, викладення особисто розроблених теоретичних, проблемних, аналітичних та рекомендаційних аспектів роботи).
2.2	Вміння стисло (в межах регламенту), послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження.
2.3	Повнота і ґрунтовність відповідей на запитання викладачів, на зауваження і пропозиції, що містяться у рецензії на творчу роботу, здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди.

Творча робота оцінюється за болонською системою (денна форма навчання).

Оцінкою А(відмінно) - 20 – 30 балів оцінюється робота:

- відповідає за своєю складністю і технікою виконання (майстерністю) відповідній спеціалізації;

- відповідність творчої роботи вимогам і стандартам, які розроблені для творчих робіт;

- оцінка викладача А(відмінно);

- аргументований захист студента: вміння вести наукову полеміку та дискусію, відстоювати свою точку зору.

Оцінкою ВС (добре) - 5 – 19 балів оцінюється робота:

- відповідає за своєю складністю наявності незначних недоліків у вирішенні завдань творчої роботи та її технічному оформленню;

- оцінка викладача В (добре);

- неточності у доповіді і відповіді студента під час захисту.

Оцінкою DE (задовільно) - 1 – 4 балів оцінюється робота при наявності суттєвих зауважень до:

- творчої роботи;

- відхилення роботи та роботи в матеріалі;

- поверхневих відповідей студента у процесі захисту.

Оцінкою FX (незадовільно) - бали не нараховуються, робота повертається на доопрацювання:

- при невідповідності основних вимог до творчої роботи;
- невміння студента самостійно захищати свою роботу.

11. Додатки

Додаток А

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра методики професійного навчання

ТВОРЧА РОБОТА
з дисципліни «Цивільний захист»

на тему: « _____ »

Студента (ки) _____ курсу _____ групи
спеціальності 175 «Інформаційно-вимірювальні технології»

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник ст. викладач Курепін В.М.

м. Миколаїв - 2024 рік

Додаток Б

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи обліку виробничих витрат	5
1.1 Поняття та склад виробничих витрат	5
1.2 Класифікація витрат підприємства	10
1.3 Інформаційне забезпечення обліку виробничих витрат	14
РОЗДІЛ 2. Сучасний стан обліку виробничих витрат.....	17
2.1 Облік витрат основного виробництва	17
2.2 Облік витрат допоміжного виробництва	23
2.3 Облік загальновиробничих витрат	29
РОЗДІЛ 3. Порядок узагальнення даних обліку про витрати виробництва.....	38
3.1 Узагальнення даних обліку	38
3.2 Калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг)	44
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50

Додаток В

Взірець оформлення структурних підрозділів творчої роботи

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

2.1 Документування операцій з оприбуткування на склад готової продукції та її реалізації

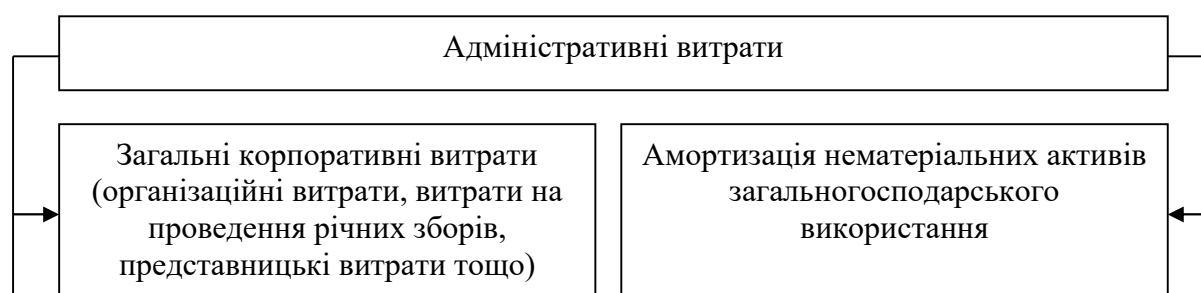
Додаток Г
Взірець оформлення таблиць у творчій роботі

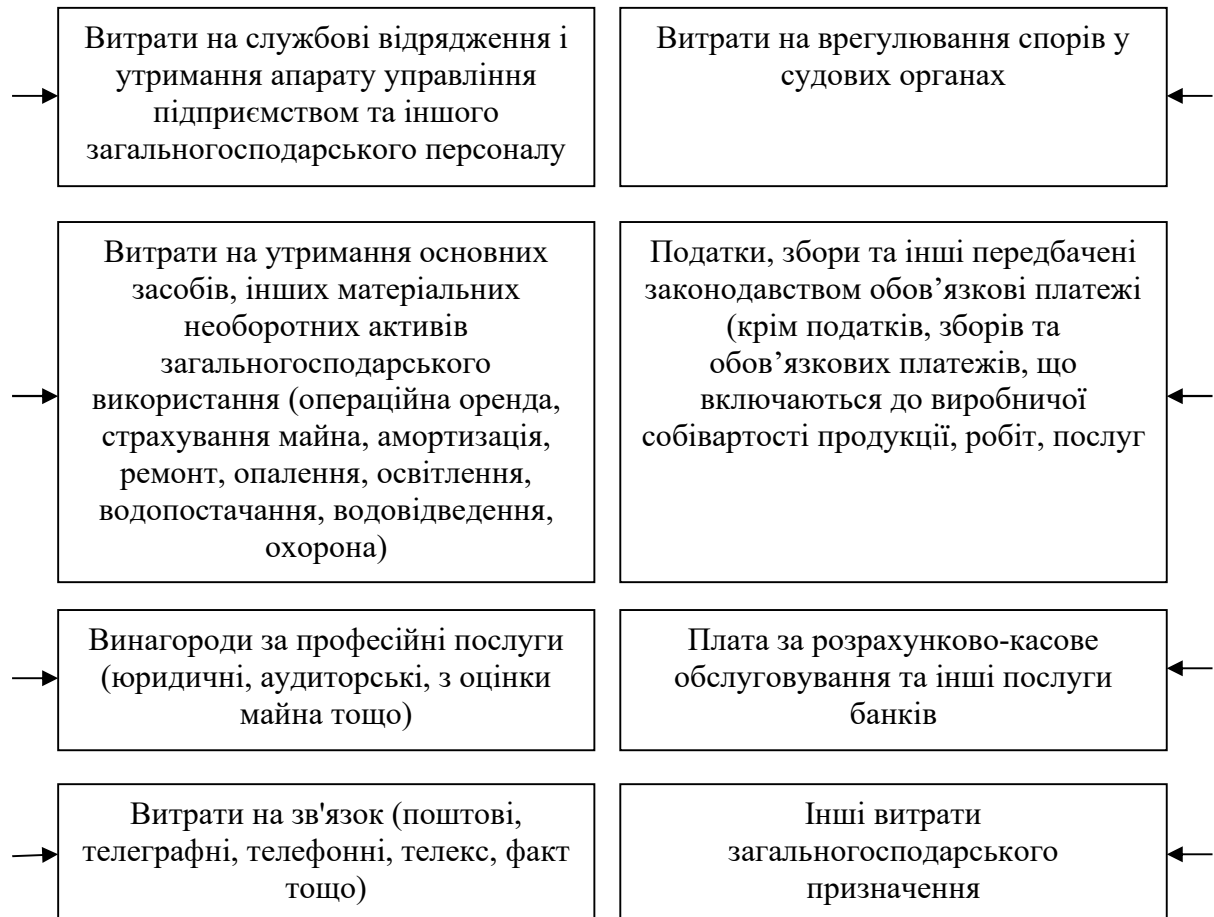
Таблиця 2.5

Розподіл орендних платежів

Місяці	Орендні платежі, грн.			Залишок зобов'язань на кінець періоду
	Мінімальна сума орендних платежів без ПДВ	Фінансові дані	За об'єкт оренди	
2.01.16.	–	–	–	200000
Січень	7846,57	$200000 * 0,24 : 12 = 4000$	$7846,57 - 4000 = 3846,57$	$200000 - 3846,57 = 196153,43$
Лютий 2016 р.	7846,57	$196153,43 * 0,24 : 12 = 3923,07$	$7846,57 - 3923,07 = 3923,50$	$196153,43 - 3923,50 = 192229,3$
Грудень 2018 р.	7846,57	153,85	7692,75	–
		82476,54	200000	

Додаток Д
Взірець оформлення рисунків у творчій роботі

Рис. 2.1. Склад адміністративних витрат

Додаток Е

Взірець подання формул у творчій роботі

Річну норму амортизації визначають за формулою (2.5):

$$P_{н.а.} = \left(1 - \sqrt[n]{\frac{ЛВ}{ПВ}}\right) \times 100 \% \quad (2.5)$$

де Р н.а. – річна норма амортизації;
ЛВ – ліквідаційна вартість об'єкта;
ПВ – первісна вартість об'єкта.

Додаток Ж

Взірець оформлення списку використаних джерел

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Piona Batsurovska & Viacheslav Kurepin (2023). The Impact of the War in Ukraine on the Study Results at an Agricultural University. *Tréma*, 60.

2. Іваненко В. С., Курепін В. М. Подолання кризових явищ у аграрній сфері за допомогою технології доповненої реальності // Урожайність та якість продукції рослинництва за сучасних технологій вирощування : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., присв. 90-річчю з дня народження професора Г. П. Жемели (м. Полтава, 30 верес. 2023 р.). Полтава : ПДАУ, 2023. С. 224-226.

3. Цивільний захист та охорона праці в галузі : метод. реком. до виконання індивід. завдань самопідготовки здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної та заочної форми здобуття вищої освіти / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2023. 42 с.

4. Batsurovska I. V., Kurepin V. M. Modern features of the functioning of the education system during martial law // Learning and Teaching: After War and in Peacetime : materials of the II international scientific and practical conference, Kharkiv, Ukraine, November 10, 2023 / H.S. Fryings pans of the Kharkiv National Pedagogical University; ed. I. Kostikova. Kharkiv, 2023. P. 21-23.

5. Курепін В.М. Аналіз негативних чинників воєнних дій щодо ушкодження екосистем України // *Ekologia i racjonalne zarządzanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka [Zasób elektroniczny]: materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Łomża – Żytomierz, 15.11.2023 r.)*. Łomża : MANS w Łomży, 2023. С. 246-255.

6. Курепін В. М., Бацуровська І. В. Еколого-економічний баланс на Кінбурні: обставини заповідної території довоєнного, воєнного та поствоєнного часу (in English). *Modern Economics*. 2023. № 42(2023). С. 62-69.

Додаток И

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел, який наводять у творчій роботі

Один чи більше авторів без редактора

Федорова Л.Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті – 1910-ті рр. Київ, 2024. 373 с.

Пичугина Т.С., Баранов П.Ю., Пичугин С.А. Модель возведения комплекса объектов (расчет эффективности капитальных вложений). Харьков, 2023. 136 с.

Лусь В.І., Киркач Т.Є., Мандріченко О.Є., Радченко А.О. Практикум з нарисної геометрії: навч. посібник. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2024. 118 с.

Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2023. 100 p.

Один чи більше авторів із редактором

Воробей П.А. Кримінальна відповідальність за незаконну торговельну діяльність: монографія / Київ: Укр. академія внутр. справ, 2023. 116 с.

Закон України «Про Національну поліцію»: наук.-практ. коментар / О.І. Безпалова, К.Ю. Мельник, О.О. Юхно та ін.; за заг. ред. В.В. Сокурєнка; передм. В.В. Сокурєнка. Харків, 2022. 408 с.

Без автора (збірники, матеріали конференцій, книги за редакцією, укладачі, упорядники)

Україна в цифрах. 2022: стат. зб. / Держ. комітет статистики України. Київ, 2022. С. 185–191.

Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2022. 464 с.

Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд. П.М. Любченко. Харків: ФІНН, 2022. 303 с.

Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А.А. Руднік. Київ, 2023. 370 с.

Electrodes of conductive metallic oxides / J.M. Honig et al. Amsterdam: Elsevier, 2022. 260 p.

Ресурсосбережение и энергоэффективность инженерной инфраструктуры урбанизированных территорий и промышленных предприятий: материалы II Международной научно-технической интернет-конференции (2-27 февраля 2023 г., Харьков). Харьков, 2023. 150 с.

Багатотомне видання

Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології: вибрані твори. Київ: Рад. школа, 2023. Т. 1. 480 с.

Юридична енциклопедія: в 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученка. Київ: «Укр. енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2022. Т. 2. 784 с.

Енциклопедія історії України: у 10 т. / ред. рада: В.М. Литвин (гол.) та ін.; Ін-т історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. С. 36-37.

Частина видання

Розділ книги

Наумов М.С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки: монографія. Харків, 2023. С. 213–241.

Стаття в журналі, газеті

Яцків Я.С., Радченко А.І. Про ефективність видання наукових журналів в Україні. Вісник НАН України. 2022. № 6. С. 62–67.

Мозоль А.П. Злочинність мігрантів (кримінологічна характеристика). Вісник Університету внутрішніх справ. Серія «Право». 2022. Вип. 7. Ч. 2. С. 112–119.

Тези доповідей у матеріалах конференцій

Скальський В.Р. Становлення методу акустичної емісії в установах Західного наукового центру. Теорія і практика раціонального проектування, виготовлення і експлуатації машинобудівельних конструкцій: праці 2 міжнар. наук.-техн. конф. (Львів, 11–13 листопада 2023 р.). Львів, 2023. С. 9–10.

Борисова В.І. Зміст заповіту. Проблеми цивільного права та процесу: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О.А. Пушкіна (Харків, 27 травня 2022 р.). Харків: ХНУВС, 2022. С. 20–24.

Електронні ресурси

Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2024).

Вільчик Т.Б. Відповідальність адвоката перед клієнтом: напрями гармонізації законодавства України до європейських стандартів. Форум права. 2023. № 1. С. 30–36. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_1_7.pdf (дата звернення: 20.09.2023).

Харківський національний університет внутрішніх справ // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Харківський_національний_університет_внутрішніх_справ (дата звернення 15.09.2024).

Ahac N. Development of multi-agent system of neural network diagnostics and remote monitoring of patient. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 2023. Vol. 4, № 9(82). P. 4–11. DOI: 10.15587/1729-4061.2016.75690.

Кожухівський А.Д. Імітаційне моделювання систем масового обслуговування [Електронний ресурс]: практикум / Черкас. держ. технол. ун-т. Електрон. текст, дані. Черкаси, 2022. 1 електрон. опт. диск (CD-R).

Дисертації та автореферати

(може бути не вказане місце захисту та повна назва спеціальності)

Черевко П.П. Створення юридичних осіб приватного права: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2023. 225 с.

Савченко Л.А. Особисті права та обов'язки батьків і дітей за сімейним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2023. 27 с.

Дутко А.О. Юридичні конструкції та їх використання в законотворчій практиці України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень»; Львівський держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2022. 20 с.

Закони та інші нормативні документи

Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 26.08.2016).

Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 / Президент України. Офіційний вісник Президента України. 2015. № 2. С. 14. Ст. 154.

Загальна декларація прав людини: прийнята і проголош. резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. // База даних «Законодавство України». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 26.08.2016).

Архівні документи

Науковий архів Інституту історії України НАН України. Ф. 2. Оп. 3. Спр. 170. № 1. Арк. 5.

Вітальна адреса на честь 50-річчя творчої та науково-педагогічної роботи О.М. Бекетова від ректора ХІКК. Музейний комплекс Харків. нац. ун-ту гір. госп-ва ім. О.М. Бекетова. основ. Ф. 125. Вх. інв. №225.

Заява приват-доцента на кафедрі філософії Київського університету П. Світлова від 23.10.1919 про необхідність читання курсу гносеології. Державний архів м. Києва. Ф. 16. Оп. 469. Спр. 381. 13 арк.

Стандарти, патенти, препринти, каталоги

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с. ГОСТ Р 517721-2001.

Апаратура радіоелектронна побутова. Вхідні та вихідні параметри та типи з'єднань. Технічні вимоги М., 2022. 27 с. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. №200701472; заявл. 12.02.22; опубл. 27.08.22, Бюл. № 13. 4 с.

Панасюк М.І., Скорбун А.Д., Сплошной Б.М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2022. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС; 06-1).

Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2021 року. Київ: Академперіодика, 2022. 444 с.

12. Список використаної літератури

1. Курепін В. М. Управління силами цивільного захисту в умовах реформування територіальної організації публічної влади в Україні. *Правові засади організації та здійснення публічної влади* : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р.

Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 219-221.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11870>.

2. Курепін В. М. Захист персональних даних громадян в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. м. Київ, 23 червня 2022 р. / за ред. Л. П. Пуховська та ін. Київ : ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2022. С. 223-227. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11852>.

3. Курепін В. М. Готовність до надзвичайних ситуацій та умов воєнного стану. *Вирішення сучасних проблем технологій та техніки в сільськогосподарському виробництві* : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції № 18, м. Ніжин, 24-25 листопада 2022 р. Ніжин, 2022. С. 93-96.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12252>.

4. Курепін В. М. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття. *Екологія. Довкілля. Енергозбереження 2022* : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 1-2 грудня 2022 р. Полтава : НУПП, 2022. С. 145-149.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12251>.

5. Курепін В. М., Лотарева Д. В. Забезпечення техногенної безпеки на підприємствах України. *Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості* : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 26-29.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12069>.

6. Курепін В. М., Пряслова Н. М. Депресивність територій: що це таке і як з ним боротись. *Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості* : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 32-35.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12071>.

7. Курепін В. М. Вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює загальні питання соціального захисту. *Захист прав людини в Україні*:

сучасний стан та перспективи вдосконалення : збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 74-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини, м. Хмельницький, 9 грудня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 109-112. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12259>.

8. Курепін В. М. Формування у громадян компетентностей з питань цивільної безпеки. *Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі неперервної освіти* : матеріали VIII-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Біла Церква, 15 грудня 2022 р. / за заг. ред. В.С. Кулішова, І.В. Кучерак. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. С. 102-107. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12465>.

9. Курепін В. М., Піндера М. В. Розв'язання проблемних ситуацій за допомогою веб-технологій. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»* : матеріали III міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 22–23 лютого 2023 року). Полтава : ПУЕТ, 2023. С. 726-731. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13195>.

10. Курепін В. М., Лотарева Д. В. Екологічні наслідки бойових дій у південних областях України. *Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу* : тези доповідей здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу за результатами проведеного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 березня 2023 року. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 37-40. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12989>.

11. Іваненко В. С., Курепін В. М. Вплив активних бойових дій на стан довкілля. *Green Construction Зелене будівництво* : міжнар. наук.-практ. конф.. 13-14 квітня 2023, м. Київ, Київський національний університет будівництва і архітектури. 2023. С. 325-329. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13210>.

12. Іваненко В. С., Курепін В. М. Солоня вода у водогінних мережах міста – вихід з ситуації чи екологічна проблема. *Екологічна і техногенна безпека. Охорона водного і повітряного басейнів. Утилізація відходів* :

матеріали міжнар. наук.-техн. конф., Харків, 19–20 квіт. 2023 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 32-36. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13842>.

13. Курепін В. М., Пранович К. О. Збереження запасів якісної питної води в регіонах України. *Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства* : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - Earth Day, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 5-7. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13233>.

14. Курепін В. М. Смертельні сюрпризи війни: як мінування території України може спричинити нещасні випадки. *Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства* : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - Earth Day, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 10-13. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13236>.

15. Курепін В.М., Пряслова Н. Чорнобильська катастрофа: факти, події, правда. *Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства* : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - Earth Day, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 17-20. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13238>.

16. Курепін В. М. Об'єкти енергетики під час війни в Україні: як забезпечити безпечні умови праці. *Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці* : зб. наук. праць III Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків та XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів. 11 травня 2023 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2023. С. 83-85. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14162>.

17. Курепін В. М. Наслідки воєнних дій для лісового господарства Миколаївської області // Садово-паркове господарство: історія, сучасність та перспективи розвитку : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-

конференції (11 травня 2023 року), Умань : Уманський НУС, 2023. С. 15-18.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14730>.

18. Курепін В. М. Аспекти формування безпечної життєдіяльності в мінливих умовах сьогодення. *Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності* : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Ірпінь, 19 травня 2023 р.) / за ред. Н. Зикун, З. Шарлович, Т. Гиріної. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С. 270-275.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14536>.

19. Курепін В. М. Екологічна безпека територій України в зоні бойових дій. *Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу* : матер. міжнар. наук.-практ. конф., секція 2: Післявоєнне відновлення рослинних ресурсів та екологічна безпека країни (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 523-526.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14180>.

20. Піндера М. Екологічна безпека територій у зоні бойових дій // *Молодь, наука, бізнес* : матеріали Всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 5-6 жовтня 2022 р., м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 81-83. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11861>.

21. Іваненко В.С. Екологічні проблеми використання та охорона річок басейну Прип'яті. *Transboundary Dniester River Basin Management and EU Integration – Step by Step* : Proceedings of the International Conference Chisinau, October 27-28 2022 / editor: Ilya Trombitsky; editorial and scientific conference committee: Gheorghe Duca [et al.]. Chişinău: Eco-TIRAS, 2022 (Arconteh). С. 92-96. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11848>.

22. Іваненко В. С. Потенційні проблеми систем водопостачання міста Миколаєва під час бойових дій. *Наукова молодь-2022* : збірник матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, м. Київ, 15 листопада 2022 р. Київ : КОМПРИНТ, 2022. С. 177-183.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12700>.

23. Блащук В. В. Захист енергетичної інфраструктури: аналіз української законодавчої бази. *Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості* : тези доповідей за результатами тематичного «круглого

столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 10-13. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12063>.

24. Піндера М. В. Захист населення і територій під час надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру громад. *Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості* : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 40-43.

25. Пранович К. О. Охорона земель, інженерно-технічні заходи цивільного захисту та благоустрій територій об'єднаних громад. *Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості* : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 43-46. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12080>.

26. Іваненко В. Бережіть воду - піклуйтеся про майбутнє. *Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу* : тези доповідей здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу за результатами проведеного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 березня 2023 року. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 40-42. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12991>.

27. Дідняк А. Стратегії оптимального використання природних ресурсів на підприємствах Миколаївської області. *Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства* : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - Earth Day, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 33-36. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13244>.

28. Дідняк А. В. Моделі оцінки ризику об'єктів господарювання: відмови і наслідки. *Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни* : матеріали 35-ї студентської науково-теоретичної конференції. 22-24 березня 2023 р м. Миколаїв, Миколаївський національний аграрний

університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 12-16.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13816>.

29. Іваненко В. С. Захисні споруди: реальний захист населення. *Стратегія розвитку міст: молодь і майбутнє (інноваційний ліфт): поствоєнна розбудова* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, квітень 2023 року. Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2023. С. 341-346.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13726>.

30. Дідняк А. В. Укритися, неможливо ризикувати: яким у Миколаєві був захист населення під час обстрілів ракетами. *Сталий розвиток міст* : матеріали XVI Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції : в 4-х ч. / Ч. 2., 21-22 квітня 2023 року. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 598-602.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13796>.

31. Іваненко В. С. Захист навколишнього середовища як засіб збереження та побудови миру / наук. керівн. В. М. Курепін. *Сталий розвиток міст* : матеріали XVI Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції : в 4-х ч. / Ч. 2., 21-22 квітня 2023 року. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 634-638.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13799>.

32. Курепін В. М. Сприяння адаптації сільського господарства України до кліматичних змін й мінімізації наслідків глобального потепління. *Тенденції та виклики сучасної аграрної науки в умовах війни: теорія і практика* : матеріали V міжнародної науково-практичної онлайн конференції (м. Київ, 25-27 жовтня 2023 року). Київ : НУБІП України, 2023. С 140-143. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15726>.

33. Курепін В. М., Курепін В. М. Функціонування агропідприємств Миколаївський області в умовах воєнного стану. *Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції* : матеріали X всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 25-27 жовтня 2023 року). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 80-83.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15754>.

34. Кудряшова А. Б., Курепін В. М. Розвиток місцевого самоврядування в мінливих умовах воєнного стану. *Екологічні та соціальні аспекти розвитку*

економіки в умовах євроінтеграції : матеріали Х всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 25-27 жовтня 2023 року). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 142-144.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15756>.

35. Іваненко В. С., Курепін В. М. Реалізація заходів цивільного захисту у реформах місцевого самоврядування. *Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції* : матеріали Х всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 25-27 жовтня 2023 року). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 265-268.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15758>.

36. Курепін В. М. Стати сильнішим в сучасному суспільстві, новий підхід до поняття «Безпека». *Поняття «Безпека» в науковому та міжкультурному вітчизняному (українському) та європейському дискурсах* : матеріали Всеукраїнського соціолінгвістичного семінару (м. Суми, 30 жовтня 2023 року). Суми : Сумський національний аграрний університет, 2023. С. 10-15. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15781>

37. Курепін В. М. Безпекові послуги в територіальних громадах. Актуальні питання. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти* : матеріали ІІІ міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 2-3 листопада 2023 р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 125-126.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16254>.

38. Курепін В.М. Аналіз негативних чинників воєнних дій щодо ушкодження екосистем України. *Ekologia i racjonalne zarzadzanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka [Zasób elektroniczny]* : materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Łomża – Żytomierz, 15.11.2023 r.). Łomża : MANS w Łomży, 2023. С. 246-255.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16199>.

39. Курепін В. М., Іваненко В. С. Екологія та війна, погляд через минуле у майбутнє, глобальні виклики, загрози. *Ekologia i racjonalne zarzadzanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka [Zasób elektroniczny]* : materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Łomża – Żytomierz, 15.11.2023 r.). Łomża : MANS w Łomży, 2023. С. 265-275.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16200>.

40. Курепін В. М., Бацуровська І. В. Еколого-економічний баланс на Кінбурні: обставини заповідної території довоєнного, воєнного та поствоєнного часу (in English). *Modern Economics*. 2023. № 42(2023). С. 62-69. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V42\(2023\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V42(2023)-09).

41. Kurepin V. Innovative security technologies in the management of business facilities. *Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Ломжа - Харків, 14 березня 2024 р.). Ломжі ; Харків : ПЗВО "Харківський технологічний університет "ШАГ" ; MANS в Ломжі. 2024. Ч. 1. С. 286-294. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17160>.

42. Курепін В. М. Екологічні проблеми міста Миколаїв: забруднене повітря. *Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України* : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 73-74. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17492>.

43. Курепін В. М., Курепін В. М. Безпека в умовах війни: виклики та загрози, шляхи вирішення. *Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України* : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 74-75. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17493>.

44. Орешко А. Ф., Курепін В. М. Сьогоднішні проблеми громади міста Миколаїв. *Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України* : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 99-100. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17494>.

45. Орешко К. Ф., Курепін В. М. Безпечне існування міста: проблеми, компроміси. *Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України* : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 100-101. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17495>.

46. Курепін В. М. Екологічна безпека регіонів через впровадження безпечних ресурсозберігаючих технологій. *Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум = Food security of Ukraine in the conditions of the war and post-war recovery: global and national dimensions. International forum* : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 30-31 травня 2024 р.) / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 84-87. DOI:<https://doi.org/10.31521/978-617-7149-78-0-26>.

47. Мелашенко Ю. С., Курепін В. М. Використання енергетичних ресурсів: вплив на навколишнє середовище. *Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум = Food security of Ukraine in the conditions of the war and post-war recovery: global and national dimensions. International forum* : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 30-31 травня 2024 р.) / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 102-104. DOI:<https://doi.org/10.31521/978-617-7149-78-0-32>.

48. Курепін В. М. Кліматична нейтральність для України: міф чи реальність. *Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти* : матеріали VII всеукраїнської науково-практичної заочної конференції (м. Київ, 17 травня 2024 р.). Київ : МДУ, 2024. С. 28-31. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18295>.

49. Курепін В.М. Марченко Д.Д. Сучасні технології захисту навколишнього середовища від впливу сонячних електростанцій. *Modern Economics*. 2024. № 44(2024). С. 79-84. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-13).

50. Таракашева Е. А. Поводження з відходами на Миколаївщині. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту* : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОДАБА, 2024. С. 150-155. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17615>.

51. Орешко К. Ф. Кліматично нейтральні малі та середні бізнес-компанії: уникнути, зменшити, компенсувати. *Екологія,*

природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти : матеріали VII всеукраїнської науково-практичної заочної конференції (м. Київ, 17 травня 2024 р.). Київ : МДУ, 2024. С. 34-37.
URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18296>.

52. Соколюк-Орел Д. А. Особливості співпраці місцевих органів влади та пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану. *Правові засади організації та здійснення публічної влади* : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 17 травня 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 220-223.
URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18498>.

53. Орешко К. Ф. Тимчасова управлінська модель міської влади Миколаєва під час війни: наслідки та виклики. *Правові засади організації та здійснення публічної влади* : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 17 травня 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 189-192.
URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18497>.

Навчальне видання

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Укладач: Курепін Вячеслав Миколайович

Формат 60 x 84/16. Ум. друк. арк. 3,3
Тираж 20 прим. Зам. №

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського Національного аграрного університету.

54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.